

Nr 76

Utlåtande i anledning av motioner om införande av beskattning av sjukpenning och ersättning från arbetslöshetskassa m. m.

Andra lagutskottet har behandlat tre till lagutskott hänvisade motioner, nämligen

1) De likalydande motionerna I:765 av herr *Kaijser* och II:895 av herr *Oskarson m. fl.* angående beräkningen av pensionsgrundande inkomst. I motionerna yrkas »att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa att förevarande motion överlämnas till pensionsförsäkringskommittén för beaktande under dess fortsatta utredningsarbete».

2) Motionen II:872 av herrar *Fälldin* och *Ahlmark* om ändrade regler för ersättning från arbetslöshetsförsäkring samt sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna. I motionen yrkas »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om prövning och förslag rörande höjning av dagpenning från arbetslöshetsförsäkring och sjukpenning från sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna och införande av beskattning av desamma, allt i syfte att göra sjukpenning och dagpenning ATP-grundande och öka deras värde för långtidsfallen».

Gällande bestämmelser

Beskattningsregler

Enligt 19 § kommunalskattelagen gäller skattefrihet för ersättning som på grund av sjukförsäkring enligt lagen om allmän försäkring eller försäkring enligt lagen om yrkesskadeförsäkring tillfaller den försäkrade. Vidare gäller skattefrihet för ersättning som enligt annan författning utgår vid sjukdom i samband med olycksfall i arbete eller militärtjänst. För dagpenning från allmän arbetslöshetskassa föreligger ej heller skattskyldighet. För ersättning som utgår i form av pension eller livränta gäller däremot skyldighet att erlagga skatt.

Inverkan av sjukdom och arbetslöshet vid beräkning av ATP

Rätten till ATP grundas på inkomst av förvärvsarbete, som försäkrad har i åldern 16—65 år. För rätt till ATP i form av ålderspension förutsätts att pensionspoäng tillgodoräknats den försäkrade för minst tre år. För full ålderspension krävs enligt huvudregeln att den försäkrade tillgodoräknats pensionspoäng för minst 30 år (trettioårsregeln). Trettioårsregeln tillämpas för dem som är födda år 1924 eller

senare. För försäkrade, som är födda under något av åren 1896—1914, krävs dock endast 20 år för full pension (tjugoårsregeln). För dem som är födda under något av åren 1915—1923 finns avtrappningsregler. Krävs för full pension exempelvis 20 år och har den försäkrade pensionspoäng för ett mindre antal år, utgör pensionen så många tjugondelar av full pension som han har år med pensionspoäng.

Full ålderspension utgör i regel 60 % av produkten av basbeloppet och medeltalet av de pensionspoäng som tillgodoräknats den försäkrade. Har den försäkrade tillgodoräknats pensionspoäng för mer än 15 år, beräknas pensionen på medeltalet av de 15 högsta poängtalerna (femtonårsregeln).

Trettioårsregeln och femtonårsregeln är förmånliga för den försäkrade, eftersom en persons tid som förvärvsarbetande vanligen är betydligt längre än 30 år. Syftet med reglerna är bl. a. att bortfall av pensionspoäng eller minskning av poäng under några år i allmänhet inte skall behöva påverka pensionens storlek. Med dessa regler ansåg man sig vid ATP-systemets tillkomst kunna undvara särskilda regler om beräkning av pensionspoäng under år då den försäkrade drabbats av inkomstbortfall på grund av t. ex. sjukdom eller arbetslöshet.

I viss mån annorlunda förhåller det sig för de personer, som berörs av övergångsreglerna i 15 kap. 1 § AFL, i första hand för dem på vilka tjugoårsregeln skall tillämpas. Bortfall av pensionspoäng för ett år kan för dem betyda en minskning av pensionen med en tjugondel, och ett år med låg inkomst kan dra ned underlaget för pensionsberäkningen. För många i de äldre åldersgrupperna har femtonårsregeln ingen betydelse, eftersom man vid beräkningen av genomsnittspoängen måste ta med poängen under samtliga år, så snart antalet poängår inte överstiger 15. För att neutralisera inverkan i dessa fall av långvarig sjukdom eller arbetslöshet har i 15 kap 2 § AFL uppställts vissa specialregler om förmånligare pensionsberäkning. Bestämmelserna omfattar försäkrade som under ett år uppburit sjukpenning under minst 90 dagar eller dagpenning från arbetslöshetskassa under minst 60 dagar eller erhållit utbildningsbidrag eller omställningsbidrag under motsvarande tid. Reglerna innebär att vid bestämmandet av det poängmedeltal som skall ligga till grund för pensionen bortses från sådant år med nedsatt inkomst, om medelpoängen därigenom höjs. Däremot skall året anses som poängår vid tillämpningen av bestämmelserna om antalet poängår som fordras för full pension. Denna metod att beräkna pension får för en försäkrad tillämpas under högst tre år.

Livräntor inom yrkesskadeförsäkringen

Yrkesskada som medför nedsättning av arbetsförmågan med minst 10 % grundar rätt till livränta. Denna beräknas på ett ersättningsunderlag som i allmänhet är lägre än arbetsförtjänsten. Ersättningsunderlaget är f. n. maximerat till 21 750 kr. och den högsta livräntan utgör vid full invaliditet 11/12 härav. Livräntans storlek i de individuella fallen är beroende på graden av invaliditeten. Livränta utgår i princip under den försäkrades livstid. Efter 67 års ålder blir livräntan 75 % av vad som tidigare utgätt. Yrkesskadelivräntan är samordnad med pensionsförmån från

den allmänna försäkringen. Pensionen minskas i princip med tre fjärdedelar av det belopp som utgår i livränta. Om den försäkrade varit invalidiserad till följd av yrkesskada redan innan han började intjäna de pensionspoäng som ligger till grund för ATP sker dock ingen samordning gentemot ATP, som alltså inte reduceras i sådana fall. Samordningen gäller inte heller i vissa fall då en försäkrad med partiell förtidspension drabbas av yrkesskada efter den tidpunkt från vilken pension utgår. En försäkrad med partiell förtidspension, som får sin restarbetsförmåga nedsatt till följd av yrkesskada, får sålunda behålla sin förtidspension ograverad vid sidan om yrkesskadelivräntan under förutsättning att den ökade invaliditeten ej medför högre partiell förtidspension eller hel sådan.

Tidigare riksdagsbehandling

Beträffande frågans behandling före år 1968 hänvisas till 2LU 1968:65.

Vid fjolårets riksdag väcktes en motion av samma innehåll som motionen II:872. Andra lagutskottet behandlade motionen i sitt utlåtande 1968:65. Utskottet redovisade innehållet i dels femtonårs- och trettioårsreglerna, dels bestämmelserna om förmånligare pensionsberäkning för försäkrade som är sjuka eller arbetslösa lång tid och inte kan tillgodogöra sig fördelarna av de förutnämnda reglerna. Utskottet konstaterade med hänvisning till reglerna att motionärernas förslag mycket sällan skulle medföra att de försäkrade kom i bättre läge vid ATP-beräkningen och anförde slutligen:

På grund av vad utskottet sålunda anfört synes för flertalet försäkrade icke några väsentliga fördelar vara att vinna om sjukpenning och dagpenning görs beskattningsbara. Därtill kommer, att det för närvarande föreligger administrativa skäl som talar mot en så väsentlig omläggning av systemet som motionärerna förordar. Det sagda hindrar dock inte att det kan finnas anledning att, när de administrativa förutsättningarna bedöms föreligga, frågan upptas till prövning. Såsom bl. a. framgår av uttalande av chefen för socialdepartementet i samband med 1966 års sjukförsäkringsreform har Kungl. Maj:t sin uppmärksamhet riktad på frågan. Något riksdagens initiativ i anledning av motionen är inte erforderligt.

Utlåtandet godkändes av riksdagen.

Utskottet

I motionen II:872 yrkas, att sjukpenningen från den allmänna sjukförsäkringen och från yrkesskadeförsäkringen samt dagpenningen från arbetslöshetsförsäkringen höjs och görs skattepliktig. Motionärerna vill med sitt förslag uppnå, att förmånernas värde ökar för dem som lång tid är sjuka eller arbetslösa. De vill också förbättra dessas ställning inom ATP-systemet genom att ersättningarna från de berörda socialförsäkringarna blir pensionsgrundande.

Även i motionerna I:765 och II:895 pläderar man för förmånligare pensionsberäkning för sådana som drabbas av lång tids sjukdom under den yrkesaktiva tiden. Därjämte önskar dessa motionärer att man skall pröva frågan om ATP-

beräkning för dem som har yrkesskadelivränta men kvarstår i förvärvslivet. I motionerna yrkas att motionerna skall överlämnas till pensionsförsäkringskommittén.

Chefen för socialdepartementet har för en tid sedan uppgivit att en utredning skall tillsättas om inordnande av sjukpenningen i skattesystemet. Det kan förutsättas att även andra skattefria socialförsäkringsförmåner såsom ersättning från arbetslöshetsförsäkringen kommer att aktualiseras under utredningsarbetet. Motionen II:872 kommer härigenom att bli tillgodosedd. Det aviserade utredningsarbetet, som också skall beröra yrkesskadeförsäkringen, får uppenbarligen betydelse för de problem som tas upp i motionerna I:765 och II:895. Det kan därför inte anses lämpligt att dessa motioner överlämnas till pensionsförsäkringskommittén. Med hänsyn till det anförda synes det inte heller beträffande dessa motioner erforderligt med någon åtgärd från riksdagens sida.

Utskottet hemställer,

att följande motioner, nämligen

a) I:765 och II:895 samt

b) II:872,

inte föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 11 november 1969

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herr Strand (s), fru Hamrin-Thorell (fp), herrar Hübinette (m), Wanhainen (s), Österdahl (fp), Andreasson (cp) och fru Grethe Lundblad (s);

från a n d r a kammaren: herr Lundberg (s), fröken Sandell (s), herr Svensson i Kungälv (s), fru Skantz (s), fru Nilsson (cp), fru Fränkel (fp), herr Åkerlind (m) och fru Håvik (s).